

C-on colac de grâu frumos,
Pelița lui Domnu Hristos.

ȘTEFAN ANDREICA

De la Pop Maria, 66,
Stremți, 1977

Basme maramureșene culese în anul 1914

Hore

55.

Și io știu hori hori multe,
Nu poci hori fă' pă munte.
Le-aș mai hori și pân sat.
Zâce lumea că-s turbat.
Le-oi hori, pă vâr de
munte,
La om cu năcazuri multe,
Să steie să mă asculte,
Din năcazuri să mai uite.
Le-oi hori pă fun' de vale,
La omuț cu supărare,
Să-i sie de stâmpărare.
Că mă stâmpăr și eu,
Când îs supărată rău.

De la Buda Dochia, 48,
Ungureni, 1979

În numărul 58-59 (ianuarie-iulie 2016) al acestei reviste am publicat un basm în versuri cules din Maramureș, în anul 1914, de către Aurel Filimon. Continuăm acest demers și în paginile de față, prezentând încă două basme, provenite din manuscrisul pus la dispoziție de către doamna prof. Aurelia Veronica Filimon.

Împarația și voiñicu

Iera într-o d'epartare
On oraș tare și mare
Ș-aș iera d'e d'epart'e,
Că sa čiud'e lumia tătă
Și în iel șad'e o glată¹,
O glată de dumnișoare,
Că nu vid'ei pa sub soare
Așă frumoasă, o floare,
Iar împarația lor,
Craiasa-Craiesâlor,
Frumoasa-Frumoasâlor,
Mândreața-Mândrețâlor.
Da iera inferecată
Și nu iera maritată,
Da niçi² lor nu iera
Slobod a sa marita.
Și uit'e că s-o-ntâmplat,
De tătă lumia s-au mñirat:
Într-o dzî caldă d'e vară,
Cam d'e câtă sară,

¹ *Glată* = gloată, mulțime.

² *Niçi* (cu accente pe i și pe î) = nici.

Vântu acolo-au aruncat
On voiñic tare-narmat.
Uit'e că că s-o-ntâmplat:
Cân iel în cas s-au d'eșt'eptat,
De frumusăța a căia au dat,
La inimă l-au sağătat
Și ġos³ au și leșănat.
Împarat'iasa sa uita
Tăt'e cum sa întâmpla,
Pa fečor îl șainuia⁴,
Cătă fet'e ie strâga
Și d'in gură cuvânta:
-Fet'ilor, vit'ejălor,
Tăt'e aveți d'e porñit,
Apă dzie d'e gasât,
Că uit'e că s-o-ntâmplat:
On t'iñerel d'e baiat,
Cân la miñe s-au uitat,
La inimă l-au sağătat
Și amu dzačă culcat.
Fet'ile s-au apucat,
Dupa apă s-au gatat,
Tria luñi iele tăt au-mblat
Și pa ud și pa uscat,
Până apă au aflat.
Înapoi au alergat
Și la-mparat'ias-au dat.
Ie numa au alergat
La fečoru čăl culcat
Și pa frunt'e l-au frecat
Și iel d'in somn s-au sculat,
Pa Rujă-n braț-au luat,
Cu dragost'e-au sarutat,
Cu grai greu au cuvântat:
-Hăi, tu, Ruja-Rujălor,
Floričâca-Florilor,
N-am p'ticat c-am fost ieu bat,
C-am p'ticat d'e înșalat.
Cân la t'ine m-am uitat,

**Colecția CORINA
ISABELLA CSISZÁR**

**Lirică populară din
Cetățele**

M-aș însura

56.

M-aș însura, m-aș însura,
Hădă tare n-aș lua
Nici frumoasă nu-mi pre
place
Că pre mulți pretini își face.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

57.

Zici tu, mândră, zici tu, ba,
Că eu te-am iubit cândva.
Băi, bade, nu pot zice,
Că gurița ți-o fo dulce,
Când ieșeam sara la poartă,
Tu-mi vedeai gurița toată.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

³ Ģos = jos.

⁴ A șainui = a deplânge.

58.

Frunză verde de bujor
Pus-am gândul să mă-nsor
Să aduc mamei ajutoriu
Să o bată de cuptioriu,
Și de vatră câteodată
Când a fi mai supărată.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

59.

Asta-i fată lăudată,
Cu nouă cămeși în ladă,
Două-s rupte, tri îs sparte,
Patru nu să țin în spate.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

60.

Face-te-ai grâu, bun,
Cum merge mândra pă drum
Și să stai la secerat,
Ca mândra la sărutat
Și să stai la îmblătit,
Cum stă mândra la iubdit.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Put'erile m-au lasat,
La pamânt m-au aruncat.
Ș-am șt'uit că tu-i dzâni⁵
Și pa miște mi-i tredzî,
Că d'in somnu č-am p'icat,
Nime nu m-ar si sculat,
Numa sângură dumata,
Vai, dragă, țucuț gura.
Și să-ți spun a č-am dzânit,
De până aičî m-am îmblat'it:
Pântru Ruja-Rujâlor,
Floričâca-Florilor.
Cătă lume am îmblat,
Ca t'ine n-am mai aflat
Așă si ma si-nșalat.
Și ț-oi spuște ieu gându:
Și mni-oi țâne cuvântu,
Pa t'ine t'e am aleasă,
Ca să-mni si mnie nevastă,
Da nevastă frumușă,
Pa tăta viața me.
-Ieu atunčî m-oi marita
Cân rugu struguri ș-a fa.
Iel sa cam cuğăta
Și câtă Rujă strâga:
-Audzât-ai că ț-am spus?
Să sie cuvânt d'e-ağuns!
Floričâca sa spaimânta
Și d'in grai așă graia:
-Măi copt'ile, fātu mneu,
Ieu ma ġor pa Đumnedzău,
Tu nu ai čă grai,
De maritat a gâni.
Voiñicu sa supara
Și cu tătu sa-nfoca,
Sabd'ia iel o scoț'ea,
Pa Rujă ca să o taie.
Și cu grai iel graie:
-Hăi, tu, Ruja-Rujâlor
Floarea-Floričălilor,

⁵ Dzâni = veni.

Decât d'e t'ine să ramâi,
Mai biñe m-oi mântui,
Și pa miñe și pa t'ine,
Că așa a si mai biñe.
Că ț-am spus, așa o si.
De vrei tu a mai trai,
Adă mâna ta ai
Și-mñi fă on contractuș⁶
Să sie lucru d'e-ağuns,
Fă crucă cu mâna ta⁷,
Cu mâna căia dreapta,
Ca să t'e bată Maica,
Pa miñe d'e mi lasa.
Și să t'e bată Sfântu,
De ți alegă altu.
Ai înțales, tu, ori nu?
Și îți spun cuvânt ales:
Că vrei tu d'e ales?
Ori d'e sabd'ie demñicată
Ori d'e pușcă împușcată
Ori d'in săuț p'icurată
Ori d'e dzie⁸ îngropată,
Nadușată ș-astupată
Ori a trai d'ezñerdată⁹
Cu mândruțu tău pa brață,
A îmbla în coțioară¹⁰
Ca și o doamnă mare,
Cu papuči d'e aorel¹¹,
Șă ș'ii că ai draguțal,
Cu calcâieș înalt,
Șă ș'ii că ieș'ii împarat,
Împaratu rujâlor,
A rujâlor ș-a florilor.
Ie tare s-au spaimântat

61.

Câte fete-n brață am strâns,
Toate după mine o plâns,
Și tu-i plânge după mine,
Mândră de te-oi săruta,
De mine nu ti-i lăsa.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

62.

Doamne, bagă luna-n stele,
Să mă duci unde mi-e jele,
Copiliță din Banat
Nu gândi că te-am lăsat,
Că ești floare de bujoru,
După tine mor de doru.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

63.

Doamne, bagă luna-n ceață,
Să mă duci la mândra-n
brață,
Mândrulița mea.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

⁶ *Contractuș* = contract.

⁷ A face cruce cu mâna = a iscăli cu o cruce pe un act, în cazul unei persoane care nu știe să scrie.

⁸ *Dzie* = vie.

⁹ *Đezñerdată* = dezmierdată.

¹⁰ *Coțioară* = cocioară, sanie mică trasă de cai.

¹¹ *Aorel* = aurel, aur.

64.

De popă și de bdirău,
Tăt vorbește lumea rău,
Da ce de, mă, iaca șa,
Trăiască cumpania.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

65.

Doar de mândra și de mine,
Tătă lumea zăce bine,
Da ce de, mă, iaca șa,
Trăiască cumpania.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

66.

Popa trebe cinstitu
C-un dărab de lemn pârlitu
Și bdirău onoratu
C-un dărab de lemn uscatu.
Da ce de, mă, iaca șa,
Trăiască cumpania.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Șî la voiñic s-au uitat
Șî cu glas mare-au strâgat:
-Căi cu t'ine, ori ieșt'i bat?
De avut am ieu hia¹²
Aiasta o a fa?
Uit'e numa acoloa,
La feçoru aiesta,
Că cân aiça dzâñea¹³,
La miñe d'e sa uita
Șî d'e spaimă gos p'ica,
Gâñea că ieu l-oi mânca.
Ieu oast'e am adunat,
Ca ș-on împarat,
Pa apă șî pa uscat,
Apă dzie-am adunat
Dînt-un loc înd'epartat
Șî pa dânsu l-am scaldat
Șî pa frunt'e l-am spalat
Șî îndată s-au sculat
Facându-mñi nacaz pa cap
Șî amu iel nu ma lasă
Niçi ca să întru-n casă,
Fără-mñi căre iel mâna,
Bată-l-ar saračâia.
Că ieu d'e m-oi mâñia,
Oaste mñi oi aduna,
Tătă lumia sa mñira
Că cu aiasta oi fa!
Că fe'ile d'e sa mîñie,
Nu mai au niçîo rușâñe,
Făr-or taie ș-or d'emñica
Că poruncă ieu li-oi da.
Voiñicu voios rād'ea
Șî câtă ie cuvânta:
-Vai, tu, Ruja-Rujâlor,
Craiasa-Craiesâlor,
Aș voi batăr on čas¹⁴
A țâne cu t'ine danț.

¹² *Hia* = nevoie.

¹³ *Dzâñea* = venea.

¹⁴ *Čas* = ceas, oră.

Da nu t'e tare supara
Dacă ieu îfi cār mâna,
Că batâr cum t'i-apara
Tăt pa t'ine t'i-oi lua
Şi nu t'e tăt cuğăta,
Dupa miñe rău nu-i-mbla,
De t'ine mñi-a si gându,
Ca şî d'e on ou roşu¹⁵,
De t'ine m-oi cuğăta,
Toma ca d'e-o pasăre,
Batâr uñe t'i-i baga,
Tăt pa t'ine t'i-oi afla,
Amu cruţă-mñi viaţa,
Nu m-atâta cunğura¹⁶,
Fără hai şî dă mâna.
Ori dacă mâna n-a da,
Pa ie o şî omoră¹⁷,
Da cu moart'e strajnică,
Să nu poată cu apă dzie,
Dupa c-a muri, să-ndzie.
Craiasa n-are că fa
Cu voiñicu aiesta,
Fără mâna i o da,
Da amar¹⁸ iel o strânğa
Şi ie amar cuvânta,
Iară iel voios râd'ea
Şi cu drag o saruta
Şi frumos sa vesalea,
Cātu-i dzâua aiesta.
Cân iera d'e câtă sară
Iel sa d'espărta cu jăle,
De jăle şî d'e amar
Ai putut împle on car.
Craiasa sa tăt gâñea
Cum amar petre¹⁹ lumea.

67.

Măi, muiere, măi, muiere,
Las-o dracului şedere,
Că cânepa noastă şede, of,
of.
Ei, mai lasă, măi, bărbate,
lasă,
Că om vinde nişte brânză
Şi om lua un val de pânză.

De la Aureliu Cotuţiu,
Cetăţele, 1922

Păcurariu

68.

Păcurariu cu trei sute de oi
De vei trece valea pă la noi
Şi de vei vedea pe draga
mândra mea,
Spune-i că desară merg la
ea.

De la Aureliu Cotuţiu,
Cetăţele, 1922

¹⁵ *A îmbla ca cu ou roşu* = a avea grijă mare; *Îmblă ca cu ou cāl roşu* = umblă cu grijă.

¹⁶ *Cunğura* = înconjura, evita.

¹⁷ *Pa ie o şî omoră* = pe ea ar fi omorât-o.

¹⁸ *Amar* = tare.

¹⁹ *Petre* (cu accent pe ultimul e) = petrece, trăieşte.

69.

Taie mamă, tăieței,
Că vin pețătorii mei.
La, lal, la, la.

70.

Cheamă-i măiculiță-n casă
Și acasă după masă.
La, lal, la, la.

71.

Să le dai și de mâncare,
Dade m-a lua oricare.
La, lal, la, la.

72.

Fără dinți, fără măsele,
O, vai de șelile mele.
La, lal, la, la.

73.

Mă uitai înt-o fântână,
Mă văzui fată bătrână.
La, lal, la, la.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Cân iera la mniadză-noapt'e,
Sa gata mai glata tătă
Și d'e-acolo sa muta,
Din țările acălia,
Pa on câmp cu floričăle,
Iera plin câmpu cu iele,
Iele-ndată înfloreă,
Șohan²⁰ nu sa veșt'eja
Și bucuroasă traia,
Nime nu le sparia.
P-acolo nime nu-mbla,
Numa poațe pasărea.
Da și alta sa-ntâmpla,
Voiñicu nu sa lasa,
Cu oast'e iel sa gata
La craiasă alerga
Și că iel iș vid'ea
Oț'ilor nu mai cred'ea:
Craiasa lui i ascunsă
Ori căne știi uñi-i dusă.
Iel sa cam spaimânta,
Da iar sa cuğăta:
Da d'e numa-l amağa
Cân mâna lui i au dat.
Vre iel a sa spândzura
D'e-ntristarea aiasta,
Da nu ave că că fa,
Iera musai a rabda.
Și plângân iș cuğata:
Doară cânva o mai gasi.
Și cu gându aiesta
Înapoi sa înturna
Alta nu puțe a fa.
Dacă acasă sosa
Niçi mânca, niçi durne
Făr-așă sa îmblat'e
Ca peșt'ile-n apă lină,
Ca omu-n țară straină,
Ca peșt'ile-n apă caldă,
Ca omuțu-n altă țară.

²⁰ Șohan = niciodată.

Parințî tare vid'ea
Cum feçoru sa cazñea
Șî cum iel sa tăt topt'ea
De banatu aiesta.
Feçorului capăt i-a fa.
Da câtă feçor strâgau:
-Măi, feçoraș, dragu mñeu,
Ascultă cuvântu mñeu
Să t'e-ascult'e Dumñedzău,
Đe-i asculta, nu-i-mbla rău,
Nu t'e așă supara
Dupa fata ačăia
Că țî mai gasî alta,
Mai frumoasă ca-čăia.
Că ačăia nu-i d'e t'ine
Că ie sa fere d'e t'ine.
Da feçoru greu ofta
Șî din grai iel cuvânta:
-Măi, tată, ibd'itu mñeu,
Ascultă čă îți spun ieu:
Čăriu-i mare, s'ele mult'e,
Șî mai mari și mai marunt'e,
Da ca luna ničîuna
Đe frumoasă, lumñinoasă,
Ničî ca mândra d'e frumoasă
Nu gasășt'i, ničî nu-i gasî,
Ničî toma-n fundu lumñii.²¹
Da cum pot ieu o a lasa
Pa craiasa ačăia,
Dučă-m-oi și oi cata,
Tătă lumea oi îmbła,
Doară d'e ie oi mai da,

74.

Vină lele, după mine,
Că vom trăi tare bine
Tata face vinturești
Mama face saci de pesci.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Cucurudzu

75.

Cucurudziu cu foaia-n sus
Bis
Sărut ochii cui l-au pus.
De l-au pus cu 4 boi
Bis
Sărut ochii amândoi.
Tra-la-la-la-la.

76.

Cucurudz stai la săpat
Bis
Cum stau eu la sărutat.
Trece o păsăre pă sus,
Vai, bădiță, cum te-ai dus.

²¹ În poezia populară *Mândra Lița*, culeasă și publicată de Vasile Alexandri pe la mijlocul sec. al XIX-lea, întâlnim câteva versuri asemănătoare cu cele de mai sus:

„[...] *Ceru-i mare, stele-s multe,
Și mai mari și mai mărunte,
Dar cât sunt de luminoase,
Nu-s ca Lița de frumoase!*”

Această asemănare dintre versurile culese de Aurel Filimon, în 1914, din Maramureș și de Alecsandri, pe la 1850, din Moldova ne duce cu gândul la cât de mult a circulat folclorul românesc dincoace și dincolo de Carpați!

77.

Bate vântu încetișoru
Bis
După badea mor de doru,
Leagănă-să frunza-n codru,
Vino, bade, că te-așteptu.
Tra-la-la-la-la.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Vino, bade

78.

Vino, bade, sara,
De-ascultă ocară,
Cum mă muștră ai noști pă
mine,
Bade, pântru tine.
Pântru un om care mi-i drag,
bădiță,
Multe aud și multe rabd.
Pântru unu care mi-i urât,
Una aud și-mi pare mult.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

În pamânt d'e-a si bagată,
Tăt a si ie cautată,
Că nu ma lasă înima,
Pa dânsa, o a uita.
Ieu ma duc și va las
Cu amar și cu nacaz.
Și merind'e i gata
Și iel la drum pornea,
Multe lumni²² calatorea,
Da d'e nimnic nu ș'ia.
Cân la o luncă sosa,
De trud'it, gos sa țapa
Și în somn îl nacaja
Tăt craiasa acăia.
Și on d'is frumos d'isa
Că pa mândra o gasa
Și dulcă o saruta
Și cu dânsa dimpreună
Merğa dâns laudă-bună²³.
Tăt sansiu și rujî creștea.
O pasăre ciript'ea
Și d'in somn ie îl zmint'ea
Și iel d'in somn sa scula
Și iera umed d'e rauă
Cu înima ruptă-n doauă,
Așă iera d'e suparat,
Toma ca cân ar si bat.
Și sabd'ia o scoțtea
Și iel vre o ağungea,
Dară în gând i zânea
Că da d'e o afla.
Și d'e-acolo sa scula
Și mai d'epart'e merea,
Tăt merea, merea plângând,
Numarând paduri pa rând
Și la on parău sosa,

²² *Lumni* = lumi.

²³ *Merğa dâns laudă-bună* = a merge salutând pe ceilalți; azi se salută în Vișeu de Sus, Maramureș, cu: „*Lauda(ă) Domnului*”, „*Laudăm (laudăm) pa (pă) Isus (Hristos)*”, „*Lauda(ă) lu(i) Iisus*”.

Referitor la vreo persoană care nu salută, în această localitate circulă o vorbă: „*Niți laudă-bună nu dă!*”

Bucuros, ȝos sa puŃea
Și-ncăpe apă a bea
Și vide-n apă șadzân
Pa mândra că-i d'in batrâni.
Îl apuc-on mare chin,
Sust'ina on greu sust'in
Și iară merȝa gând'in
Doară o gasî cânva
Pa Ruja aicăia.
Iar mai sta și sa gânea
Doar a vid'e-o uŃeva.
Încăpe iel a racni
De tăți munți sa clat'ii
Și-ndată ieși
On drac întuŃecat
Și căre de la iel sfat:
-Că si ma fac?
Iel i da on jdiči
Și cân împușca
Acolo sosa, uŃe vroia.
Iel au împușcat
Și s-au aflat
La Rujăca pa palant
Și-nlontru întra
Și pa ie o întreba
Di că l-au lasat
Cân ie s-au ȝurat
Că nu la lasa
Până capu i-a sta.
Da ie sa ȝura
Că nu-i cu voaia sa,
Sa ȝiura cu ȝiuramint'e
Că de-amu înaint'e
L-a ibd'i și l-a dori
Batăr cum în lume-a si.
Și sa cununa,
Doru și-l vind'eca.

Cucu

79.

Odată, o fiică de păstor
Hei, iarbă grasă, flori
frumoasă,
Cu drag mulgea.
Cucul sus pă rămurea,
Foarte frumos glăsuia,
Cucu, cucu, tot cânta.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Mărioară de la munte

80.

Mărioară de la munte
Nu-ți purta păru pă frunte,
Că ȝ-or ieși vorbe multe.
Las, să-mi iasă că nu-mi
pasă,
Că-s tânără și frumoasă.
Și bădița-i dus de-acasă,
Să cosască floricele,
Să vie-n brațele mele.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

81.

Ruja-Rujâlor, Floarea-Florilor

Vecina de lângă mine,
Totdeauna-mi prinde bine.
Mândră și noi ne-om iubi.
Nu fi mândruț supărat,
N-om fi numa noi în iad,
C-or fi popti și preotese
Și jupăni și jupănese.
Știi tu, mândră, ce Ț-am
spus,
La cules de cucuruz?
Că-n ochii mei să nu te uiți,
Când or fi oameni mulți.
Pă când vor fi mai puținei,
Tu te uită-n ochii mei.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

82.

De-oi muri bade, Lupuț,
Nu mă îngropa desculț,
Ci mă-ngroapă-n fogodău,
Cu capu lângă hordău.
S-aud vinu curgând
Crâșmărița tropotind,
Și mândruța mea viind.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

Au fost odată on împarat tare bogat. Așă d'e bogat iera, d'e nu ș'ie d'e tătă bogația lui. Împaratu aiesta ave trii feçori tare frumoși și harnicî. La împaratu aiesta-i iera lumia tare dragă, da iera și suparat că nu știe că a si dupa moart'e.

Feçorii s-au sfatuit că s-ar ducă la tatî-so să-ntrebe di că-i așă d'e suparat. Așă au și facut. Vadzân împaratu pa feçori, i-au Țemat într-o sobă²⁴ ș-au facut giuliș²⁵. La giuliș au dzâs împaratu câtă feçori:

- Ș'îȚi voi, dragîi mnei, că vreu ieu? Ș'îȚi voi tare biñe că ieu îs tare gazdă și mñii dragă viața, da-s batrân ș-oi muri. Am audzât că la Marea Ñeagră²⁶ iest'e o fântână cu apă dzie și una cu apă moartă. În fântâna acăia stă Ruja-Rujâlor și Floarea-Florilor. Dacă aȚi si voi așă d'e harnicî, aȚi aducă d'in apa acăia si ma spâl, că aș înt'îneri.

Feçorii s-au hotarât că or aducă lu tatî-so apă. Căl mai mare s-au pregatit, ș-au luat on cal tare hiriș și mulȚi bañi. S-au dus pa drum tare mult, pân-au așuns la o poartă. Poarta aiesta au fost poarta uñei bosorcoaie. Cân au intrat pa poartă, au dat bd'iñeță frumos. Bosorcoaia încă i-au dat bd'iñeță. Dupa acăia au șadzut lângă iel și l-au întrebat că cată p-aici d'in așă d'epartare mare. Feçoru n-au ascuns ñimñic și i-au spus că d'e und'e dzină și und'e mere.

Atunçi au dzâs baba:

- Da, măi, feçoraș, ori Ți rușâne ori ba, da tu numa atunçi i scapa d'e aici dacă-i mânca cât o fată d'e-a me. Ďe nu-i mânca atăta, i muri.

Feçoru s-au suparat, da n-au avut că făcă. Au dzâñit fata bosorcoaiei cu on cocuț mñic d'e pȚită. S-au pus amândoi la mânca, da macăr cât mânca, cocuțu nu sa gata. Fata atunçi s-au dus să beie apă și i-au dat și la feçor să beie. Iar au încaput a mânca. Au tăt mânca până că nu mai puȚeu. Feçoru nu ș-au pȚerdut puȚerea ș-au mai mânca. Fata iar au baut apă și i-au dat și la feçor. Dupa că au baut apă iar, au încaput la mânca. Au mânca că au mânca și feçoru s-au lasat d'e

²⁴ Încăpere, cameră.

²⁵ Sfat.

²⁶ În manuscris a fost scris aici *Marea Roșie*, iar în rest doar *Marea Neagră*. De aceea am schimbat *Roșie* în *Ñeagră*.

mâncare, că n-au putut altu să mânâncă.

Atunçi au dzânit bosorcoia ş-au dzâs câtă iel:

-Amu Ț-aș put'e lua viața, da mni mnilă d'e t'ine că ieșt'i feçoru d'e-mparat. Țe cară afară în acol șî taie lemne. Feçoru, nacajât șî suparat, s-au dus în acol ș-au înçaput a taie lemne.

Acasă la parinți iera mare suparare, că d'emult îl așteaptă șî nu mai dzină. Atunçi căla mñijloçâu au plecat pa drumu acăla pa une o mârș frați-so. Îș lua șî iel on cal tare hiriș șî multă avere. Au mârș șî iel tare mult, până au așuns la o poartă, poarta bosorcoaii. Întră înlontru șî dă bd'ineță. Bosorcoia încă îi mulțamne la feçoru ș-au dzâs:

-Apii, șt'ii tu, mări feçoru, ori Ți rușâne ori ba, d'e nu-i mânca cât fata me, t'e omor.

S-au dus în casă. Îndată au dzânit o fată c-o oiagă d'e horilcă șî on cocuț d'e pită. Au baut d'in horilcă șî s-au dat la mânca. Au mânca până că n-au mai putut. Atunçi fata au ieșât afară ș-au baut apă șî i-au adus șî la feçoru. Apoi s-au pus iar la mânca. Ș-au mânca, mânca, până că feçoru n-au mai putut. Atunçi au dzânit bosorcoia șî l-au dat șî pa iel la frați-so să taie lemne.

La-mparat iera mare suparare că d'in doi feçori nicîunu nu mai dzină. Atunçi au plecat șî feçoru căl mai mñic. S-au dus pa on drum până că s-au întâlñit c-on prohod. La prohod au audzât pa o babă grain:

-Saraçii feçori, cât d'e frumoși is șî cum îi nacajă bosorcoia acăia. Țe-ar șt'i iei că bosorcoia acăia are t'rii fete p-o formă, ar fa căva. Tăte is la on feli la obraz șî la haițe, d'e nu le poți cunoaște că nu-i una. Bosorcoia dzacă să mânâncă on feçoru cât o fată d'e-a iei.

-Da cum sa poat'e?

-Dacă sa satură una, dzină alta șî mânâncă mai d'epart'e șî feçoru nu-i stapân să mânâncă cât mânâncă trii șî dacă nu poat'e îl puțe să taie lemne. Dacă ar dzacă iei că uñe mere fata ar mere șî iei, atunçi nu s-ar put'e schimba fetile șî n-ar mânca mai mult ca feçoru.

Feçoru, audzân vorba, ard'e d'e ciudă. S-au luat șî s-au dus mai d'epart'e, până ç-au sosât șî iel la poartă. Întră pa poartă, dă bd'ineță șî bosorcoia încă-i dă bd'ineță șî zacă câtă iel:

-Ori Ți rușâne ori ba, da numa atunçi i scapa, dacă-i mânca cât fata me.

83.

Uncigă-te, crucea, frate,
De nu dai babelor pace,
Să meargă la rugăciune,
Pă deluțu cu căpșune.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

84.

Căci când vede, că mi-i rău,
Fuge iute la pârău
Și-mi aduce apă rece
Și-mi pune la cap și-mi
trece.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

85.

Bade, pleci colo departe,
Făr de tine ce m-oi face,
Că tu bade-i face bine,
Că-i afla mândră ca mine,
Dar eu bade-oi face rău,
C-oi muri de dorul tău.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

86.

În Crăcești se iubăsc doi,
Mândră, ne-om iubi și noi,
În Crăcești să iubăsc tri.

De la Aureliu Cotuțiu,
Cetățele, 1922

**Colecția MIHAELA
MARIA DRĂGUȘ**

**Strigături de nuntă la
Oncești**

87.

Frunză verde rozmalin,
Hai, mireasă, să-ți întin
Că pornești în sat străin
Și ești gata de plecat
Din Oncești în altu sat
Pântru aceie nimic nu-i bai
Numai tu noroc să ai
Că și-n sat străin îi bine
Când îți iei ce-ți place ție
Dacă nu-ți iei pă plăcere
Și în satu tău ți-e jele
Până ești cu sticla-n mâna
Cheamă-ți părinții, le-ntină.
Le-ntină, le mulțămne,
Ți-o dat bună creștere.
Și le mulțumește mult
Pentru câte ți-o făcut,
Și la școală te-o ținut.

Fečoru au dzâs:

-Biñe. Oi mânca cât a mânca o fată.

Îndată au dzânit o fată c-o oiagă d'e dzin și on cocuț
d'e p'tită. S-au pus și-au baut și-au mâncat. Cân s-au saturat au
dzâs fata că mere să beie apă. Fečoru au dzâs că mere să beie
și iel. Vadzân fata că nu-i biñe, au dzâs că sa ducă la budă.
Fečoru au dzâs că și iel sa ducă. Fata sa uită lung și ragñe.
Atuncî dzină bosorcoaia c-o cočorbă și vre să dăie în fečor,
da fečoru au scos sabd'ia să taie pa bosorcoaie. Nu pist'e mult,
iar s-au repedzât bosorcoaia câtă fečor, da fečoru n-au
glumñit amu și-au taiet pa bosorcoaie. Au dzânit și călea
doauă fe'e și și p-ačălea le-au taiet.

Cătă căia una au dzâs:

-Pa t'ine t'e las d'e fimeie și amu să-mñi arăți uñe-s
frațî mñei?

Fata i-au dat t'eia d'e la acol și-au d'escuiet acolo, und'e
au gasât pa frațî lui. Frațî cân l-au vadzut, tare s-au bucurat.
Apoi au întrebat pa fată că cum ar pu'e aducă apă din fântâna
ačăia.

Fata au dzâs:

-Fântâna ačăia îi în Marea Ñeagră și trebe să ağunği
la amñedzat. Da îți spun, că cu calu tău nu poți mere, că îi
tare slab. Ț-o da ieu calu mñeu. Ograda la fântână-i tare
largă și să sii ist'eț, că d'e nu, t'e prind și t'e-omoară. Cum Ț-ai
luat apă, să fugi, ai audzât?

Așă, povest'in, i-au taiet capu la fată. Dupa ačăia au
facut o groapă tare afundă și-au îngropat pa fe'e și pa
bosorcoaie. Atuncî s-au dus pân tăt'e sobd'ile. În una au
vadzut piste o mñie d'e fečori taiet'i. Au înt'is, să nu sa spaie
frațî lui. De acolo s-au dus la grajd'i și-au luat calu bosorcoaii,
s-au suit pa iel și s-au gâñit că uñe vre iel să sie. Cum au gâñit,
calu au dzburat. Au dzburat până au ağunș la Marea Ñeagră.
Acolo au stat pa loc și s-au gâñit că că ar mai fa. Au stat până
o fo pont la amñedzat. Atuncî s-au facut apa ca și-o p'iatră și
fečoru s-au luat iu'e câtă fântână. Cân au dzânit acolo, au
vadzut o fată frumoasă d'e l-au durut iñima d'e frumusăță. Iu'i
au împlut niște oiegî cu apă dzie și cu apă moartă și-au luat și
pa fată și-au fugât. Numai Dumñedzău l-au ajutat, că nu l-au
prins. S-au întors la frați ducân și fata. Calu lui căl d'intăi l-
au bagat în grajd'i și-au pus multă mâncare. Cân au ieșat d'in
grajd'i, au vazut pa fete și pa bosorcoaie cum scrieu cu sânğă

pa poartă, că pa câți feçori au omorât. Au scris mai d'eparte viața feçorului, drumu lui, cum au mârș la Marea Neagră, cum au adus apă și pa Ruja-Rujâlor. Au scris că frații lui au nacaz pa iel și vreu să-l omoare.

Feçoru, siind tare obosât, au aclipoçât pa cal. Frații lui i-au luat calu și fata. Pa iel l-au omorât și s-au dus acasă la parinți. Cân au sosât acasă, au facut o tare mare vesalie.

Da că s-o-ntâmplat cu feçoru căl mai mñic? Au trecut p-acolo on iagăr. Iagăru i-au catat pân budzunări și-au gasât doauă oiegi, una cu apă dzie și una cu apă moartă. Au pus capu feçorului la loc și s-au forostuit²⁷ capu d'e trup și feçoru au fost mai frumos d'ecât au fost. Apoi l-au spalat cu apă dzie și feçoru au îndziet.

Feçoru s-au dus și s-au îmbracat în niște haine d'e coldan și s-au bagat d'e slugă la on domn tare mare. Domnu l-au primnit bucuros pa fecior și nu i-au dat alt lucru, numa să curața grajdu și caii. Iel au fost tare bucuros. S-au dus în grajd'i și au catat pân budzunări. Acolo au aflat o flișcoaie, pa care i-au dat-o fata bosorcoaii. Au suflat în ie și îndată au dzânit o gramadă d'e draçi, la care li-au dat poruncă să curața grajd'iu și să puțuluia caii. Într-on minut au fo cu mult mai frumos tât grajd'iu și caii ca ograda domnului.

Domnu au dzânit să vadă grajd'iu și cân au vazzut corațânia ačăia, niçi n-au vrut să creadă că-i grajd'iu lui. I-au fo foart'e drag d'e fecior și l-au țanut ca pa feçoru lui. Când au sosât sara, iar au corațât grajd'iu. Au suflat în flișcoaie și iar au dzânit draçi și-au corațât grajd'iu d'e trii ori mai frumos d'ecât au fo.

Feçoru sa tât socoțe că că rând să sie la-mparatu și că mai fă Ruja-Rujâlor. Domnu la care iera slugă sa ducă la împarat în tătă sara și petreacă cu iel.

Feçoru l-au întrebat pa domn că că-i pa la-mparat. Domnu au dzâs:

-I pare foart'e biñe împaratului că au adus feciorii pa fata căia așă d'e frumoasă. Iar d'e feçoru căl mai mñic nu-i așă mare suparare, că dzâc căia doi feçori mai mari că n-au fo stapân d'e-a fa așă mare drum și-au murit pa und'eva or s-au p'erdut. Audzân vorbele aiestea, feçoru au încaput a plângă și-au dzâs iel în siñe: „Lasă c-om vid'e noi căñe i calic!”.

Și de-aici dacă-i pleca
De părinți, tu nu uita.
Că ei ți-o făcut pă plac.
Ți-ai luat ce ți-o fost drag.
Și l-ai ales dintr-o sută,
Să te facă fericită.
Lași părinții tăi cu dor,
Mergi în casa socrilor
Socrii cât de buni ar fi,
Nu înlocuiesc părinții,
Iară zâc, iară mă-ntorc
Să trăiești, să ai noroc,
C-acela-i pă primu loc.

Nuntă la Iura Ana-Maria,
Oncești, 2013

88.

Frunză verde rozmalin,
Hai, măi, mire, să-ți întin.
Că pornești în sat străin.
Și ești gata de plecat,
Din Oncești în altu sat.
Pentru aceea nimic nu-i bai,
Numa tu noroc să ai.
Că și-n sat străin îi bine,
Când îți iei ce-ți place ție,
Dacă nu-ți iei pă plăcere
Și în satu tău îi jele.
Până ești cu sticla-n mână,
Cheamă-ți părinții, le-ntină.
Le-ntină, le mulțămne,
Ți-o dat bună creștere.
Și de-aici dacă-i pleca,
De părinți tu nu uita,
Că ei ți-o făcut pe plac,
Ți-ai luat ce ți-o fo drag,
Și-ai ales-o dintr-o sută,
Doar tu s-o faci fericită.
Iară zâc, iară mă-ntorc,

²⁷ Lipit, cicatrizat

Să trăiești, să ai noroc,
C-acela-i pe primu loc.

La nunta lui Ionuc Muntean,
Oncești, 2013

89.

Frunză verde rozmalin,
Hai, mireasă, să-ți întin,
Să-ți întin cu uiaga,
Să-ți sie dragă lumea.
Cum mie mi-e cetera.
Miresucă, tu, tu, tu,
Mândru ți-o cântat cucu,
Că te-o luat cine-ai vrut tu.
Cântat-o-n creangă de prun
Și te-o luat un om bun,
Cântat-o-n creangă de brad
Și-n neamu meu te-ai
băgat.
Până ești cu sticla-n mână,
Cheamă-ți părinții, le-ntină,
Le-ntină, le mulțamnă,
Ți-o dat bună creștere.
Miresucă, sii cuminte,
Cum ai fost și mai nainte
La părinți să le aduci
cinste.
Lași părinții tăi cu dor,
Mergi în casa socrilor,
Socrii cât de buni ar si,
Nu înlocuiesc părinții.
Ei de te-or mai supăra,
Tu în samă nu-i băga,
Că așa-i toată lumea
Cei tănari ar comanda
Cei bătrâni nu s-ar lăsa.
Soacra te-a ibi mult,
Dacă fete nu o avut.
O avut numa feciori

La-mparat atunča sa pregat'e d'e nuntă, sî sa cunuñe
fečoru čăl mare cu Ruja-Rujâlor. Împaratu au vrut să facă
pântru iei o caruță d'e care să nu mai sie în tătă lumia. Domnu,
adică stapânu fečorului, au fo acolo cân au dzâs așa împaratu
ș-au dzâs:

-La mine iest'e on slugă, care așa lucră d'e frumos, d'e
ca iel nu-i în lume altu.

Împaratu atuncî i-au dat poruncă la domn ca să-i facă
cočîia sluga. Domnu, dacă s-au dus acasă, au spus porunca
împaratalui la slugă. Sluga, sara au suflat în flișcoaie și-ndată
au dzânit tăți dračîi d'in lume. Au dzâs câtă iei:

-S'îți voi că? Am capatat d'e la-mparatu poruncă, că
să-i fac o cočîie așa d'e hirișă, d'e care să nu mai sie în tătă
lumia. Voi, gânesc, o știți a fa?

Dračîi tăți au strâgat:

-Om fa, om fa.

S-au dat dračîi la lucru și lucrău, lucrău. Cân iera la
mñiedzu-nopțîi, cočîia iera gata. Dimiñeață sa scoală fečoru
și sa uită la cočîie. Nu sa put'e d'estul a ciud'i d'e frumusăța
ačăia. Tătă iera d'e aor cu bumd'i d'e p'terii scumpe.

Atuncî au suflat iară-n flișcoaie ș-au dzânit dračîi ș-
au dzâs câtă iei:

-Az sa cunună fečoru împaratalui cu Ruja-Rujâlor și
voi îți si încă p-acolo. Cân a ieși cočîia până la poartă, acolo
o prind'eți sâ nu poată a mere mai d'eparte. Audzât-ați?

-Audzât, audzât.

Fečoru s-au dus la crâjmă ș-acolo sa petrečă.

La-mparat au prins la cočîie dzăčă cai ș-au plecat la
cunuñie. Da că so-ntâmplat cân au așuns la poartă? Caii n-
au putut tra cočîia. Rușâne mare, da în dzadar, că caii n-au
putut tra.

Împaratu îndată au trimăs catañile să dzie meș'eru
care-au facut-o, să o tomñea. Catañile s-au dus la crâjmă să
dzie fečoru, da fečoru au dzâs să dzie împaratu să-l t'eme.
Catañile au vrut să-l ducă, da iel au flișcoit și tăți dračîi au
fost acolo și i-au fugarit pa catañe.

Cân au așuns catañile la curt'ea-mparatalui, au spus
că č-au pațât. Împaratu au palmuit pa catañe ș-au trimăs pa
alt'ile, care au dzâs că lor nu li-i frică.

Cân au așuns la fečor, l-au t'emat, da iel au dzâs.

-Dzie-mparatu!

Au flișcoit una și tăți dračii au fo acolo, i-au prins pa catașe și la fugă cu iei până la curția-mparatului. Împaratu cân au audzât că ă-au pațat, i-au alungat din curte și s-au dus iel sângur.

Cân au vazzut fečoru pa-mparat ș-au luat clopu din cap ș-au dzâs:

-Tată!

Împaratu nu l-au pričaput ș-au dzâs:

-Da ă-aștepti tu atâta, d'i că nu dzii cân t'e t'em?

Fečoru s-au îmbracat în alt'e haișe și s-au dus la-mparat. Cân l-au vazzut Ruja-Rujâlor, s-au coborât din coșie și l-au sarutat, dzâcân:

-Aiesta m-au scos din Marea Neagră și aiesta-i fečoru tău!

Mare bucurie au fost. Pa căi doi fečori i-au omorât și s-au dus la cunușie. Au facut o mare vesalie și d'e n-au murit ș-amu sa vesalesc.

Și-o dus doru fetelor.

Să trăiți, s-aveți năroc

Și rău să ardă-n foc.

Să trăiți, s-aveți tigneală,

Rău să ardă-n pară.

Da văd că ești supărat,

Că pă cine-ai așteptat,

Dusu-s-o și n-o-nturnat.

Hai, măi, mire ș-om pleca,

Că n-ai pe cine aștepta,

Că pă cine aștepti tu,

Nu zine acasă altu.

I-i lung să zie drumu,

Dac-ai știi c-ar zini a tău

tată,

Cu toții l-am si așteptată.

De la nunta Ilenei Lupu,

Oncești, 2013

90.

Frunză verde de mălin,

Zâ-mi ceteraș câtilin,

La mire ca să-i închin,

Că pleacă la cununie,

C-o fată de ominie

Mirele o știut ce face,

Și-o ales pă cine-i place.

91.

Focul bată, rău să șade,

La ladă fără lăcată

Și la mire fără tată.

El uiaga să-ți închie

Că te duci la cununie.

Să plecăm la cununie,

Că el nu poate să zie.